

ÇEVİRİLER

AİLENİN CEZA HUKUKU YÖNÜNDEN KORUNMASI*

Yazan: I. ANDREJEW
(Varşova Üniversitesi Profesörü)

Çeviren : Dr. Duygun YARSUVAT

I

1) Bugün ceza hukuku yönünden ailenin korunması büyük bir önem taşımaktadır. 1964 La Haye Kongresinde, uluslararası toplantılarda, uluslararası kollokyumlarda tartışılmış olan konular bildirilerde¹ temel olarak alınmıştır. La Haye Kongresinde ailenin ceza yönünden korunması ile ilgili olarak alınan kararlardaki sorunları ele alan çok sayıda bildiri mevcuttur².

2) İncelemekte olduğumuz konu o kadar geniştir ki, bildiriler daha tarif üzerinde, sistematik kısuaslardan doğan ilginç ayrılıkları ortaya çıkartmaktadır.

(*) Andrejew, I., La Protection Pénale de la Famille, Rapport Generaux au VII e Congres International de Droit Comparé, Uppsala 6-13 Aout 1966, Stockholm, 1968, s. 615 (Uluslararası 7, Mukayeseli Hukuk Kongresinde 'Ailenin ceza hukuku yönünden korunması' konusunda Prof. Andrejew tarafından sunulan genel rapor.)

1) Bu konuda verilmiş olan bildiriler: Federal Almanya: M. R. Schmitt — İspanya: M. A. Beristain — A.B.D.: M. F. Stone — Fransa: M. P. Bouzat — İngiltere: M. L. Neville Brown — Yunanistan: M. D. Karanikas — Hollanda: M. J. C. Huding — Venezuella: M. T. Choisson — Yugoslavya: M. B. İbrahim-pasic bundan böyle atıflar bildiri sahibinin adı gösterlierek yapılacaktır.

2) Revue Internationale de Droit Pénal No: 3-4 1964. Bundan böyle yapılacak atıflar yazarın isim ve mecmuanın sayfa numarasına yapılacaktır.

Bouzat aile aleyhine işlenen suçları iki guruba ayırarak incelemektedir: birinci gurup aile birliğinin ceza yönünden korunmasıdır. Bu hal bir yandan ortak yaşama ve sadakat borcunun ceza tedbirleri ile müeyyideliyerek aile bağını, diğer yandan usul ve furuğ arasındaki aile bağının ceza açısından korunmasını ihtiva etmektedir. İkinci gurup içine giren hallerde cinsel ve doğum sorunlarının ele alındığı aile ahlâkının ceza hukuku yönünden korunması söz konusu edilmektedir.

Brown, bildirisinde bu konuyu düzenleyen kanunları; a) evlilik müessesesini koruyan kanunlar-Fahişelik, cinsi suçlar, çifte evlilik, evlilik akdinin yapılmasında yapılan hile ve kötüye kullanmaları cezalandıran hükümler bu gurubta yer almaktadır-; b) eşleri birbirlerine karşı koruyan kanunlar- ırza geçme, homoseksüellik, evlilik görevini yerine getirmekten çekinme, eşin malları üzerinde hırsızlık-; c) Çocukları koruyan kanunlar- Çocuk düşürme, ölü doğan çocukların beyan edilmemesi, çocuk öldürme, çocuklar aleyhine işlenen cinsi suçlar, kaçırma, fena muamele, eğitimde ihmal, evlât edinme ile ilgili suistimaller müstehçen neşriyat, ırza tasaddi şeklinde ayırmaktadır.

İbrahimpasic, Yugoslav ceza kanununu temel olarak almakta ve kanunun XVII bölümünde (Aile ve Evlilik aleyhine suçlar) başlığı altında tarif edilen suçları, tek evlilik prensibine yapılmış tecavüzler (çifte evlilik, batıl evliliklerin akdedilmesi) küçüklerin menfaat ve haklarının ihlali (ihmal ve fena muamele, kaçırma, medeni hallere yapılan tecavüzler), ve aile hayatından doğan yükümler (evlilik yükümlerini yerine getirmekten çekinme, fücür, küçük bir kimse ile karı koca hayatı yaşamak) başlıkları altında toplamaktadır. Yazar, ceza kanununun bu bölümünün aile ve evlilik müessesesine yapılan bütün tecavüzleri kapsamadığı ve kapsamıyacağını ileri sürerek, ceza kanununun himaye ettiği sahaları kesinlikle sınırlamanın imkânsız olduğu sonucuna varmaktadır. Sosyal değer ve münasebetlerin korunması sosyal ilişkilerle beraber bir bütün teşkil etmektedir.

Schimitt, aile aleyhine işlenen suçları (eigentliche Familiendelikte) ikiye ayırmaktadır. Birinci gurup özellikle aile ve evliliği koruyan ceza hükümlerini ihtiva etmektedir. Yani fücür, çifte evlilik, zina fuhuş eşin ve çocuğun malları üzerindeki suçlarla ilgili özel hükümleri içine almaktadır, İkinci gurup aile aleyhine işlenen suçlar arasında bir arada yaşama mükellefiyeti, gebe kadına yardımda bulunmama, küçüğün kaçırılması, sun'i ilkah yer almaktadır. Bu belirtilen iki suç gurubu dışında Schmitt medeni hal ile ilgili olan evlilik-

te dolandırıcılık, evlilik dışı cinsi ilişki kurmak için hile yapmak, küçüğün terki, gözetim yükümünü yerine getirmekte ihmal etmek gibi suçları incelemektedir.

Yunan bildirisinde, **Karanikas**, ailenin korunması ile ilgili ceza hükümleri arasında, çocuk düşürme, çocuk düşürmeğe elverişli vasıtaların temini, ailenin terki, evlenmek veya fuhuş gayesi ile kadın kaçırmak, fücür, homoseksüellik, küçükler ile cinsi temasta bulunmak, küçüğün kandırılması, zina, çifte evlilik gibi «geleneksel» hükümleri, kanunsuz davranış veya kasden müessir fiil, veya küçüğün sağlığına tecevüz, küçüğün kaçırılması bakım yükümünün ihlali, gebe kadının terki, küçüğün kontrolunda ihmal gösterilmesi halleri ile ilgili «ilerici» hükümleri birbirinden ayırt etmektedir.

Aile aleyhine işlenen suçları sistemleştiren elimizdeki denemelerle iktifa edersek, bu suçların büyük bir önem taşıdıkları, çok geniş oldukları ve çeşitli bildirilerde bir benzerlik olmadığını görebilmekteyiz.

Bu suçlara verilen önem ailenin ceza hukuku yönünden koruyan bütün şekillerinde ortaya çıkmaktadır. (Brown). Aynı şekilde mağdur ile fail arasında evlilik bağının veya akrabalık münasebetinin bulunmasının bir ağırlatıcı sebep olarak kabul edilmesi ceza kanunlarının kazuistik derecesini ortaya koymaktadır. (Choisson) Diğer yandan ceza kanunlarının aile aleyhine cürümler başlığını taşıyan bölümünde yer alan hükümlerle kendimizi sınırlayacak olursak bunun yeterli olmadığı görülmekte ve bu hükümlerin dışında kalan ve incelenmiş olan hükümlerle aile aleyhine işlenen suçlar için daha çok örnek verilebileceği anlaşılmaktadır. (İbrahipasic)

Aile aleyhine işlenen suçları sınıflandıran bu birkaç deneme, değişik değerlendirmeleri göz önüne almağa imkân vermektedir. Basit olarak bu değerlendirmeler şu şekilde gözükmektedir:

a) Aile aleyhine işlenen suçlar genellikle kanun koyucular tarafından bir başlık altında ve özel bir bölümde toplanmaktadır. Ancak böylesine şekli bir kıstas, çeşitli ceza kanunlarında aile aleyhine işlenen suçlarla ilgili bir bölüm bulunması halinde mukayese imkanı vermektedir.

b) Suçun kurucu unsurları arasında aile ve evlilik bağını arayan hükümlerin bulunması bir diğer değerlendirme olarak gözük-

mektedir. Ancak tamamen şekli olan bu kıstas, modern ceza kanunlarına kazuistik gözle bakan ilginç görüşlerden esinlenmektedir. Bundan önceki kıstasda olduğu gibi bu kriter de aile aleyhine işlenen suçları mukayese edebilmek için bir temel teşkil edememektedir.

c) Üçüncü olarak, kanun koyucunun maksadına uygun biçimde açıkca ve özellikle aileyi diğer değerlerle birlikte koruyan hükümler içinde aile aleyhine işlenen suçların sınıflandırılması gelmektedir. (Die zumindest auch den Schutz der Familie bezwecken. **Schmitt**). Diğer kıstaslarla karşılaştırıldığı takdirde bu kriterin daha iyi olduğu gözükmemekte, ve fakat tamamen doğru, yeterli olduğu iddia edilemez. Zira bu kriter bir yandan aile aleyhine suçlar ile diğer yandan ahlâk ve medeni hali ihlal eden suçların birbirinden ayrılmasını zorlaştırmaktadır. Bu ayırımın çeşitli yasalarda tek olması mutlaka gerekli değildir. Fakat kanun koyucunun maksadından hareket etmeden teorik verilerden harekete gai bir kriter ortaya koyarsak aile aleyhine işlenen suçlar için müşterek bir alandan söz etmek güç olacaktır. Meselâ Schmitt'e göre evlilik akdine hilenin karıştırılması, (Alman Ceza Kanununun 170. maddesi), evlilik akdinin batıl kılan bir fiilin yapılması, (Polonya Ceza Kanunu 198. maddesi), ceza müeyyidesi ile karşılanmış olması, bizatihi aileyi korumadığı, sadece evlilik akdini himaye ettiği gerekçesi ile bu alanın dışında kabul edilmektedir. Bu hüküm ile kuruluş anında ailenin korunduğu nasıl müki güvenliği, gelecekteki varlığını devam ettirmesinin önemi de aynı kemmel bir şekilde ispat edilebilirse, kurulmuş olan ailenin hukuki güvenliği, gelecekteki varlığını devam ettirmesinin önemi de aynı şekilde sağlanabilir.

d) Hiçbir bildirinin, ailenin korunması konusunda tamamen amprik bir seviyede kalmadığı göze çarpmaktadır; yani kanun koyucunun maksadını göz önünde tutmadan kanunların uygulanmasının sonuçlarını ele almamaktadır. Aksi halde aileyi koruyan hükümlerin alanı ya çok geniş (Adam öldürme suçları da burada yer alabilirdi) ya da çok dar olabilirdi. (Birçok hadisede ya şu, ya da bu sebeble ailenin korunmadığı rahatlıkla ileri sürülebilirdi). Bununla beraber normatif olan mülahazalarımız içinde bazı hükümlerin sosyal hayat içindeki fonksiyonları ve etkileri değildir.

Aile aleyhine işlenen suçların şumulü bahsini kaparken, aşağı yukarı genel nitelik taşıyan bir gurup aile aleyhinde suçların karşılaştırmalı bir araştırmaya konu olabileceği söylenebilir. Ancak şekli ve etkilerini beraberce düşündüğümüz kıstaslar, bizi, kati olmayan bir değerlendirmeğe götürmektedir.

II

Geçmişte olduğu gibi bugün de toplumun temeli olarak Ailenin önemi, tartışmasız herkes tarafından kabul edilmektedir. Çeşitli görüşler Devletin aile ilişkilerini ceza müeyyideleri ile de olsa korumakla görevli olduğu konusunda birleşmektedir. Biz de yer, yer eski aile gelenekleri ve yuvanın koruyucusu olan kadının özellikle sosyal yeri ile konuyu ele almaktayız. Ailenin, vatandaş ile Devlet arasındaki tabii bağ, kültürel ve şahsi fonksiyonu ile hukuka bağlı olan anlamından bahsetmekteyiz. Toplumcu ideolojide aile, insanın fikri ve fizik gelişmesi, hislerinin yeşerebilmesi için varlığı kaçınılmaz şekillerinden biridir.

Suçların tesbitinde, teknik bakımdan gelişmiş memleketlerin rejimlerindeki müşterek fenomenlerin göz önünde tutulması gerekir. Siyahî Afrikanın bir ailesi ile Avrupa ailesi karşılaştırıldığı zaman karşılaşılan iki aile arasındaki strüktür ve fonksiyon farkı ve aynı şekilde sosyal ve politik fonksiyonları farklı olmasına rağmen, halk demokrasileri ile batının gelişmiş uluslarındaki hukuki fenomenlerin benzerliği böyle bir prensibi doğrulamaktadır. İlâve edelim ki aile hukukuna yabancı hukuki müesseselere rağmen bu olay müşahade edilebilmektedir.

Diyebiliriz ki diğer hukuk kaidelerine paralel olarak, Ceza Hukukunun ailenin korunmasında yalnızca yardımcı bir fonksiyonu olur. Bugün hukukçuları ilgilendiren husus ceza hukukunun aileyi himaye edip etmeyeceği değil bu korumanın nereye kadar uzanacağı ve alacağı şekilleri bilmektir.

2) Modern ceza hukuku gittikçe aileyi korumaya muhtaç özel bir konu olarak görmektedir. Bu davranış bize ceza kanunlarının Aile aleyhine cürümler başlığını taşıyan bölümlerini izah etmektedir. Son yıllara kadar «Aile Hukuku» tabirini kullanmayan İngiliz hukuku dahi bugün aileye bir hukuki müessese rolünü vermektedir. Şüphesiz ki bu görüş mahkeme kararlarında ve ceza hukuku kaidelerinde aksini bulacaktır.

Ceza hukuku tarafından korunan bir konu olarak ailenin öneminin artması, çeşitli suç guruplarında ilginç olaylara sebep olmaktadır. Bazı fiiller pratik önemlerini kaybetmekte ve bunun sonucu olarak bazı memleketlerde artık cezalandırılmamakta ve bazı yerlerde ise bu gibi fiillere verilen müeyyideleri kaldırmağa doğru bir eğilim görülmektedir. Diğer bazı fiillere ise, yukarıdakilerin aksine, ceza hükümleri yaygın bir şekilde uygulanmakta, bu suçlardan dolayı

mahkumiyetler fazla olmakta ve ağır bir şekilde cezalandırılmaktadır. İşte bu sebeptendir ki **Karanikas**, suçları geleneksel ve ilerici olarak ikiye ayırmaktadır. Suçların bu şekilde sınıflandırılması tartışılabilir. Belki zaman mefhumu geleneksel suçların değerlendirilmesinde bir rol oynayacaktır- fakat bu ayırım, aileye karşı işlenen suçlar hakkında iki farklı görüşü ortaya koymasından önem taşımaktadır.

III

1) İlk önce gittikçe daha hafif şekilde cezalandırılan suçları ve özellik taşıyan bu gelişimin nasıl ortaya çıktığını görelim. Çifte evlilik (Bigamie), zina, çocuk düşürme, fücür ve diğer bazı cinsi suçlar bu gurubu meydana getirmektedir. Buraya ceza kanunlarının, aile aleyhine suçlar bahsinde yer almayan ve fakat fail ile mağdur arasındaki aile bağının bir ağırlatıcı sebep sayıldığı suçları da ilâve edebiliriz.

2) Tek evliliği evlilik müessesesinin temel prensibi olarak tanıyan memleketlerde, birinci evlilik sona ermeden ikincisinin akdedilmesi suç teşkil etmektedir.

Çifte evliliği cezalandıran kanunlarda karakteristik bazı değişikliklerin ola geldiğini belirtmek ilgi çekici görülmektedir.

Fransada 1933 tarihli bir kanun ile çifte evlilik yeniden düzenlenmiştir. Evvelce ağır ceza mahkemesinin yetkisine giren ve 5 yıl kürek cezası ile cezalandırılan bu fiil, bugün asliye ceza mahkemesi tarafından muhakeme edilmekte ve 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması toplum değerlendirmesindeki gelişime bir örnek teşkil etmektedir. Bu değişikliğin, toplumun bu fiile karşı aşırı bir hoşgörülüğü olarak gözükmektedir. (Bouzat)

Almanya'da medeni hal, evlilik ve aile ile ilgili suçların bulunduğu, umumi adap aleyhine cürümler arasına 1943 yılında çifte evliliğin de girmiş bulunması bu fiilin hukuki değerlendirilmesinde bir gelişimi ifade etmektedir. Çifte evlilik suçu değişik açılardan ele alınabilir:

a) Sadakat mükellefiyetine bağlı veya daha geniş olarak aile hakları ile ilgili bir suç;

b) Böyle bir fiil, yapılan hata üzerine ikinci evlilik geçerli sayılmayacağına göre, dolandırıcılık, zorla mal sahibi olma, veya cehren cinsi münasebette bulunma teşkil edecektir.

c) Çifte evlilik medeni hal kayıtları üzerinde sahtekarlık suçunu meydana getirecektir.

Bazı kanunlarda işte bu son görüşü fiilin cezalandırılmasının temelini teşkil etmektedir⁴.

Çifte evlilik, müşterek hukuk bakımından bir suç olarak kabul edilmesine rağmen, genel olarak medeni hal kayıtlarına yanlış beyanda bulunmak olarak kabul eden sovyet yasaları tarafından bu mahiyette kabul edilmemektedir. Aynı şekilde çok evliliği kabul etmiş olan toplumlarda, ikinci evlilik geçerli olarak kabul edilmektedir. Diğer bazı memleketlerde ise bigami veya poligaminin bir başka şekli, -aynı hane içinde iki veya daha fazla kadının bir arada yaşaması- suç teşkil etmektedir. Bu suçun teşekkülü için nüfus kayıtlarına böyle bir evliliğin geçmesi şart değildir.

Çifte evliliğin hukukten değerlendirilmesi bakımından bu suçta uygulanan değişik zaman aşımı sürelerinin de hatırlanması gerekir. Bazı kanunlara göre bigami mütemadi bir suçtur. (Daurdelikt) Yani zaman aşımı müddeti ikinci evliliğin akdedildiği andan itibaren değil, her iki evlilikten birinin batıl veya eşlerden birinin ölümü veya daha başka bir olay ile evliliğin sona ermesinden sonra işlemeğe başlamaktadır. (karş. Alman ceza kanununun 171. maddesi, 1962, Venezuela ceza kanunu tasarisının 329. maddesi)

Birçok ceza kanunları bu konuda zaman aşımı meselesini açıkça düzenlememektedir. Polonya mahkemeleri çifte evliliği önceleri mütemadi bir suç olarak kabul etmişler fakat daha sonraları konuyu düzenleyen ceza kanununun 197. maddenin (herhekim evlilik akdeserse) hükümünü göz önünde tutarak, ikinci evliliğin akdedildiği andan itibaren suç teşkil ettiği ve zamanaşımı müddetinin de o andan itibaren başlayacağı fikrini benimsemişlerdir. Bu görüş birçok memleketlerin içtihatlarında rastlanan bir husus olmaktadır. (Belçika⁵, Yugoslavya) Çeşitli kanunlarda görülen çifte evlilikten dolayı ceza sorumluluğunun azaltılması bizi gerçekten uzaklaştırmamaktadır. Harp zamanları ve hemen harp sonrası devreler istisna edilirse, bu suçtan dolayı mahkumiyetlerin genellikle pek az olduğu müşahede edilmektedir. Bu azalma eğilimi şüphesiz ki evliliğin nüfus kayıtlarına geçirilmesi için aranılan formaliteler ile de desteklenmiştir⁶.

3) Blatt, 42.

4) Çekoslovak kanunları da bu hususu teyit etmektedir, Dolensky 995.

5) Declercq, 513.

6) Hirano, 919, Japonyada harpten sonra nüfus kayıtlarına geçirme gücü lüğü sonunda ancak 3 çifte evlilik vakasına rastlanılmıştır.

Çifte evliliğin hukuki mahiyetinde bulunan farklar değişik görüşlere yol açmaktadır. Aile bağlarının, dolayısıyla ailenin ceza himayesinin mevzuunu teşkil ettiği kabul edilecek olunursa, çifte evlilik, aile sadakatsizliğinin bir örneği olarak karşımıza çıkmakta ve mütemadi bir suç olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Mantıken suçun ikinci birleşmenin akdedilmesi halinde teşekkül etmiş sayılacağını da buraya ilâve etmek gerekir.

Değişik bir görüşten hareket edecek olursak, çifte evlilik kanunsuz olan ikinci evlilik ile müşahhaslaşan, aileye karşı bir tecavüz teşkil etmektedir. Bu halde de bigaminin diğer suçların tabi oldukları zamanaşımı sürelerine tabi olduğunu söylemeğe hiçbir mani yoktur. (Sahtekarlık, dolandırıcılık)

3) Bazı memleketler, aile içinde sadakatin eksikliğini yani zinanı bir suç olarak görmektedir. Bugün artık zinanın cezalandırılmasındaki maksad pek revaç bulmamaktadır. Zinayı suç olarak kabul eden Fransa, Belçika, Arjantin, Venezuela gibi memleketler benzer fiillerden dolayı kadın ve erkeğe farklı şartlar uygulamaktadır; kadın tek zinadan dolayı cezalandırılmakta, erkek ise evinde karı koca gibi yaşamaktan dolayı sorumlu tutulmaktadır. Bazı hallerde ise kocanın sorumluluğu başka şartların varlığına da bağlı tutulmaktadır. (Meselâ Venezuela ceza kanunu 937. maddesinde olduğu gibi aleniyet şartı aranmaktadır.) Bu kanun kadın ve erkek için eşit olmayan müeyyidelere yer vermektedir; kadının zinası altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırken erkeğin karı koca gibi yaşaması üç aydan on aya kadar hapis cezasına müstelzim görülmektedir: kocanın bu fiiline iştirak eden kadın ise kocaya nazaran daha ağır şekilde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

Yugoslav ceza kanunu karı koca gibi yaşamayı ancak reşit bir kimsenin bir küçük ile (14 yaş veya daha küçük) yaşaması halinde cezalandırmaktadır. Küçüğün bu şekilde yaşamasına mücade eden ebeveyni veya vasisi de aynı şekilde cezalandırılmaktadır. Zira Yugoslav ceza kanunu bu memleketin bazı bölgelerinde süregelen çeşitli adetlerle mücadele etmek zorundadır.

Bugün zina ve karı koca gibi yaşamak suçlarının cezalandırılması konusunda iki görüş ortaya atılmaktadır. Ceza müeyyidesini muhafaza etmek isteyen ve istemeyenler mevcuttur; bu konuda ceza kanunlarında hükümler bulunan memleketlerde cezalandırmağa taraftar olan ve olmayanlar hukukçular eşit sayıda, fakat diğer memleketlerde ise taraflar olmayanların çoğunlukta oldukları gözük-

mektedir. Genellikle ceza kanunları temel alınmakta ve fikirler açıklanmaktadır. Zinanın cezalandırılmasına taraftar olanlara göre, ceza kanununun konuyu düzenleyen hükümleri toplumda mevcut ahlâki değerlerin bir nevi tasdiki anlamındadır. Böyle müeyyideye dayanan tasdikin, toplum üzerinde düzenleyici bir etkisi olduğu kabul edilmektedir. Zinanın cezalandırılmasına taraftar olmayan hukukçular ise zinanın ahlâk dışı olması hakkında bir tereddütleri olmakla beraber, cezanın bu fiil üzerinde etkisiz ve zararlı olduğu noktasında birleşmektedir. Bilindiği gibi 1964 La Haye kongresine zinaya uygulanan cezanın kaldırılması temenni edilmişti.

Bu yönde bir gelişimin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Bir çok memleketin zinayı cezalandırmaktan vazgeçtiğine, diğer bazı memleketlerde ise bu suçtan dolayı takibat oldukça azalmış, cezaların azaltılması, kadın ile erkeğe aynı cezanın verilmesi, hattâ erkeğin cezasının daha da azaltılması yoluna başvurulduğuna işaret etmek isteriz. (Venezuela Ceza kanununun tasarısı 332, 333. md)

4) Bilindiği gibi gizli çocuk düşürmelerin yasaklanması itirazlara uğramıştı. İstenmeyen gebeliklere son verilebilecek kanuni imkânların genişletilmesine birçok memlekette dini etkiler mani olmaktadır. Bu konuyu derinlemesine incelemek bu raporun konusu içine girmemektedir. Eski tarihli olan kanunlar yeni tarihliler ile karşılaştırıldığı zaman, yeni kanunların gizli çocuk düşürmelere daha az önem verdiği görülmektedir. La Haye kongresi kararları bu konuda aşağı yukarı belirmiş bir eğilimi ortaya koymaktadır.

5) Aynı kongrede fücürden sorumlu olan kimselerin de sınırlandırılması gerektiği görüşü ileri sürülmüş idi. Bu suçun geçmişte din açısından taşıdığı önemi hatırlamak gerekir. Bugün bu suçun cezalandırılması, cinsel ilişkinin diğer halleri hariç yalnız cinsi temas ile sınırlandırılmıştır. Fücun, Polonya ve İsveç'de diğer memleketlere nazaran biraz daha ağır olarak cezalandırılmaktadır.

6) Failin, eşi, çocuğu ve yakın akrabası üzerinde ika ettiği cinsi suçlarda ağırlatıcı bir sebebin varlığı kabul edilmektedir. Polonya ceza kanununun 212. maddesi eşlerinin çocuklarının veya kendi idaresi altında bulunan 21 yaşından küçüklerin fuhuşundan menfaat temin eden veya bu kimseleri teşvik eden arabulucuları cezalandırmaktadır. İşaret edelim ki bu gurup kimseler arasındaki bu gibi fiiller her zaman ağırlatıcı sebep teşkil etmemektedir. Bir görüşe göre karı üzerinde yapılan fiiller arabuluculuk teşkil etmemektedir.

Schmitt'e göre bu madde kanunlaştığı zaman koca gerçekten ve hukuken kariya hakim ve eşin fuhşuna mani olacak durumda idi⁷.

Bugün var olan bir diğer eğilime göre, adam öldürme suçunun mağdurunun katilin babası olması ağırlatıcı bir sebep olarak müeyyideyi etkilememesi istenmektedir. Ceza kanununun bir husus suçun kurucu unsuru olarak ele alması ile mahkemenin ağırlatıcı veya hafifletici sebep olarak görmesi arasında gerçek bir fark mevcuttur. Yeni ceza kanunları, -Danimarka, Yunanistan, Macaristan, Polonya, İsviçre, SSCB., Çekoslovakya, Yugoslavya-, 1810 Fransız, 1852 Avusturya, Şili Arjantin, Venezuela ceza kanunları gibi ana veya babanın öldürülmesini, adam öldürme suçunun ağırlaşmış bir şekli olarak düzenlememektedir. Bu durum, hayat ve sağlık aleyhine işlenen birçok suçta aile bağının mevcut olması fiilin mahiyetini etkilemediği görüşünde birleşildiğini ortaya koymaktadır.

Karısını zina halinde yakalayan kocanın bir müesir fiil veya adam öldürme suçunu işlemesi halinde, bir kanuni hafifletici sebep veya bir cezasızlık hali teşkil etmesi bugün artık revaçta olan bir görüş değildir. (İspanya'da bu konu ile ilgili madde 28 mart, 1963. değişikliğinde kaldırılmıştır.)

IV

1) Yukarıda incelemiş olduğumuz suçların önemi azalırken, buna karşılık bazı suçların öneminin gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Ceza kanunlarına yeni maddeleri eklenmesi ve mevcut maddelerin daha sık olarak uygulanması dolayısıyla bu suçların alanı genişlemektedir. Özellikle bu suçlar çocuklara karşı yapılan cürmi hareketler, bakım ve iâşe mükellefiyetinin yerine getirilmemesinden teşekkül etmektedir.

2) Bouzat'ın ceza kanununun, ana babanın öldürülmesi, ana ve babaya karşı ika edilen müesir fiiller, ilgili maddeleri üzerinde yaptığı inceleme sonucu vardığı bugünkü Fransız ceza kanununun usulün otoritesini muhafaza etmeğe çalışan 1810 ceza kanununa nazaran fuhşun menfaatlerine gittikçe artan bir önem verdiği görüşü şayanı dikkattir.

7) Kendi karısı üzerinde ırza tecavüz fiilinin cezalandırılmaması konusu henüz halledilmemiştir. Bu konu diğer meseleler arasında Moreda'nın raporunda temas edilmiştir. 481-482.

8) Beristain, 602-603.

9) Çalışma korkusu veya israfla karşılıklı olarak.

Gerçekten uzun yıllardan beri ebeveynlerin klasik otoritelerini kayıtlamak üzere bazı usuller gelişmektedir. Bugün mahkemeye düşen olayların büyük bir kısmı, çocuklara karşı yetkinin kötüye kullanılması veya vazifeyi ihmal olarak gözükmekte, mahkemelerde haktan ziyade görevden bahsedilmektedir. Stone, ebeveynlerin muhalefetine rağmen yapılan tıbbî müdahaleler konusunda amerikan mahkemelerinin ilgiç kararlarını zikretmektedir. Polonya mahkemelerinin uygulanmasında da benzer meseleler ile karşılaşılmaktadır. Bu hususlar gerek tıbbi gerek hukuk literatüründe oldukça yer almıştır. İşte bu noktada 19. yüzyılın son yıllarından beri gelişmekte olan bir eğilimi görmekteyiz. Huding, Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanyada, çocuklara karşı ika edilen kötü muamelelere yöneltilen çalışmaların başlangıcını bize hatırlatmaktadır. Mesele, eskiden beri aile ile sınırlanmış olarak kabul edilmiş ve Devlet organizasyonu ve toplum menfaatinin konusu olmuştur.

Müessir fiil faili olarak sadece ana, baba ve usulden bahseden Fransız ceza kanununun 312. maddesini hatırlayalım. 1958 yılından beri bu maddeden ana baba ve usulün 15 yaş ve ya daha küçük bir çocuğa karşı işlenen müessir fiil suçunun faili olacağı ve 1954 ve 1958 yılında yapılan değişikliklerle ceza sorumluluğunun ağırlaştırıldığı anlaşılmaktadır.

İngiliz kanunları çocuklara karşı yapılan fena muameleleri aile münasebeti içinde düşünmeyip bu konuyu düzenleyen hükümlerin eğitimde yapılacak zorlamaları sınırlamadığını belirttikten sonra zorla eğitimin nerede bittiği ve fena muamelenin nerede başlayacağı konusunda hukuki bir problemi ortaya koymaktadır. Fransız ve Alman doktrini de meseleye yabancı kalmıştır. Ancak bu rapor meseleyi teferruatlı olarak incelemek görüşünde değildir. Cebri eğitim sınır ve prensipleri ile ilgili doktrin ve içtihatların bu gelişimi, toplum ve Devletin çocuk vasıtasıyla ailenin davranışları üzerinde yapmış olduğu bir denetim şeklidir.

Bugün çocuklara ve küçüklere karşı gaddarca ve pek fena muameleler birçok ceza kanunlarında suç olarak yer almaktadır. ve bunun sonucu olarak bazı suçların kurucu unsurları arasında geçmektedir.

4) Usul ve öğretmenlerin cezalandırılmaları yanında, küçüklere karşı olan vazifelerin ihmal edilmesinin de cezalandırıldığı halere de rastlanılmaktadır. Ebeveyn, vasi veya eöitici tarafından ika edilebilen küçüğü fuhşa, sarhoşluğa ve suç işlemeğe teşvik gibi fiiller bu suçların karakteristik şekilleri olarak gözükmektedir.

5) Bugün gittikçe artan şekilde işlenen ailenin terki (Abandon de la Famille) suçu büyük önem taşımaktadır. Çeşitli kanunlar bu suçun muhtelif biçimlerini ayırmıştır: hamile kadının terki, aile ocağının terki, çocuğun terki (hayatını tehlikeye maruz bırakmadan), aralarında aile bağı olan bir kimseye yiyecek vermekten çekinme.

Bu suç kategorisinin önemi Devletlerin ekonomik ve sosyal rejimlere göre arttığına işaret etmek gerekir. Başka bir ifade ile ekonomik ve sosyal şartlar bu suç gurubu içinde kendini göstermektedir. Bunlara örnek olarak Federal Almanya, Fransa, Venezuela, Yugoslavya, ve Polonya kanunlarını gösterebiliriz.

Bugünkü kanunlar kısaca ailenin mali bakımdan terki suçunun kurucu unsurlarını tarif etmektedir. Bazı kanunlar bu konuda özel bir kast aramaktadır. (Yunanistan, Polonya, İsviçre, SSCB.) Diğerleri ise basit bir kast ile iktifa etmektedir. Bazı kanunlarda ise, daha önceden mahkeme tarafından verilmiş bakım mükellefiyetini yerine getirmediği hakkında bir karar verilmesi şart koşulmaktadır. (Bulgaristan, Fransız, Mısır¹⁰, SSCB¹¹, Venezuela). Diğer kanunlar ise cezalandırmak için mahkemelerin özel bir kararını aramamakta, aile münasebetinin varlığını kafi görmektedir. (Polonya Federal Almanya ceza kanunları). Yine bu konuda bazı kanunlar asgari bir sürenin geçmesini aramaktadır. (Fransa, Bulgaristan, Mısır, Venezuela). Bazıları ise bu fiillerden dolayı cezalandırmağı neticeye göre tayin etmektedir. (Polonya, Yunanistan, Almanya) Bakım mükellefiyetinin yerine getirilmemesinin cezalandırılması konusunda bazı kanunlar failin bilerek kendini bu mükellefiyeti yerine getirmeme durumuna sokmasını kafi addetmektedir. (Bulgaristan) Yeni hükümlerin konması, yorum ve yasama yolu ile bu eğilimin gelişmesi, suçtan dolayı mahkumiyetlerin adedi ve müeyyidelerin ağırlaştırılması, bize bu suçun artan önemini göstermektedir.

Fransa'da bir arada yaşama mükellefiyetinin medeni müeyyideleri çok zaman etkisiz kalması kanun koyucunun bu sosyal olayla -ailenin terki- mücadele etmesini zorunlu kılmıştır. (Bouzat) 7 şubat 1924 tarihli kanunla önce mali bakımdan terk ve daha sonra 23 Temmuz 1942 tarihli kararname ve bunu değiştiren 23 aralık 1958 tarihli ordonansla ailenin moral bakımından terki bir suç olarak kabul edilmiştir. (Fransız ceza kanununun 357. mad.)

Almanya'da hamile bir kadına yardım veya bakımdan imtina, ana veya çocuğu bir tehlikeye maruz bırakmak 1943 yılında suçlar

10) Hassan El Marsafawi, 579.

11) Piontkowski, 1002.

arasına ithal edilmiştir. İsviçrede ise ceza kanununda 1949 yılında yapılan kısmi revizyonda bu suç boşanmış olan kocaya da teşmil edilmiştir.

Yugoslavya'da ise, ceza kanununda derpiş edilen suçlardan başka yeni bir madde ile aile mükellefiyetlerinin ağır bir şekilde ihlâli ve aile fertlerinden birinin zor durumda terki, suç olarak düzenlenmiştir.

Ailenin bakım mükellefiyetinin yerine getirilmemesi suçu Venezuela Kanununda yoktur. Ancak İtalyan Ceza Kanunundan ilham alınarak son Ceza Kanunu tasarisına konmuştur. Polonya Ceza Kanununun tehlikede bulunana yardımdan imtina suçu Yüksek Mahkemenin harp sonrası yaptığı yorumlarla genişletilmiştir.

Adli istatistikler incelemekte olduğumuz bu hükümlerin pratik önemini açık bir şekilde ortanya koymaktadır. Birçok memleketlerde bu suçtan dolayı verilen mahkûmiyet kararları diğer aile aleyhine işlenen suçlara nazaran daha fazladır. Meselâ Federal Almanya'da 1960 yılı içinde bakım ve besleme mükellefiyetini yerine getirmeme suçu, çifte evlilik, fücür, ve zina suçlarının toplamından sekiz defa fazla işlenmiştir. Polonya'da aynı yıl içinde bakım mükellefiyetinin yerine getirilmemesi suçunun çifte evliliğe nazaran yirmi defa daha fazla işlenmiş olduğu gözükmektedir. Yunanistan'da bakım mükellefiyetinin ihlâli oldukça sık işlenen bir suç olarak gözükmektedir. (Bütün suçların % 0.82 si)

V

1) Birçok memleketlerin ceza hukuklarında göze çarpan koruma mevzuu olarak ailenin kristalleşmesi, bazı suçların gerilemesi, diğerlerine verilen önemin artması neticesi kısmen ceza hukukunun değişmesi ve kısmen bazı genel paralel sebeplere dayanarak olagelmektedir.

Biz burada modern ailenin, az gelişmiş veya teknik medeniyete sahip olan toplumlardaki modellerinin gelişiminin incelenmesini yapmak istemiyoruz. Her toplumda aralarında farklar bulunan aile tiplerine rastlanmaktadır: Zengin bir köylünün evinde, köyünde, tarlasında uğraşmaktan madâ şehirde de çalışmak zorunda kalan köylünün evindekinden başka prensiplerin hüküm sürdüğü açıktır: Şehirdeki bir işçi ailesinde, bir memur ailesinde, veya tüccar, esnaf ailesinde başka prensipler yer almaktadır. Derebeylik sonrasında beri Ceza Hukuku, kanun önünde eşitlik prensibini kabul ederek, her

aile modelinde ortaya çıkabilen tipik durumları araştırmaya çalışmıştır. Bu hal tatbikatta Ceza Hukukunun bütün hükümlerinin aynı şekilde her olaya uygulanacağı anlamına gelmemektedir. Bununla beraber Ceza Hukukunun yukarıda belirttiğimiz eğilimine yabancı olmayan bazı olayları zikrederim.

2) Her şeyden önce işaret etmek gerekir ki, modern aile anne, baba ve çocuklar ile sınırlanmakta, aile bağı ekonomik ve moral önemini kaybetmektedir. Bu değişiklik Ceza Kanunlarına aksetmekten beri kalmamakta, mağdur ile fail arasındaki akrabalık ilişkisinin bir ağırlatıcı sebep olarak kabul edilmemesi, fücür suçunun cezalandırılmasının sınırlandırılması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Sanayi üretiminin ilerlemesi sonucu bir müstakil ünite olarak şehir ailesinin anlamını kaybettiği çevrede aile reisinin önemi de gerilemektedir. Fabrikalarda, ekonomik faaliyetlerin diğer şekillerinde (büyük ticarî müesseseler, işletmelerde) çalışan, aile fertleri ferdi mukaveleler akdettiğinden aile reisinin, tarım işletmesi veya sanat şefi olarak görevini yerine getirmesine artık imkân kalmamaktadır. Bugünkü ceza kanunlarında ana ve babayı öldürmeyi farklı bir şekilde cezalandıran maddelere de pek rastlanmamaktadır.

3) Devletin aileye ait sayılan hususlara da karışması baba otoritesinin azalmasına sebep olmaktadır. 19. yüzyılda kadın, genç ve küçüklerin ekonomik gerekler dolayısıyla istihdam edilmesi devletin hukukî düzenlemesine sebep olmuştur. Karl Marx'ın belirtmiş olduğu gibi büyük sanayi eski ailenin ekonomik temeli ve aile çalışması ile beraber ailevî münasebetleri de parçalamaktadır. Küçüğün sahip olduğu haklar bugün kabul edilmiştir. İş mevzuatı kendi başına küçüğü korumaya kâfi gelmemekte, ceza kanunlarında bu yolda hükümler yer almaktadır. Özellikle 1898 Fransız Kanunu, şehit çocukların hali ile hislenen kamu oyunu tatmin etmek üzere kanunlaştırılmıştır.

4) Devlet müdahalesi aile eğitimi söz konusu olduğu zaman yumuşak, olmakla beraber kendi tarafından kontrol veya idare edilen kreş, okul ve diğer eğitim müesseselerinde bu müdahale daha ileri gitmektedir. Çocuklara karşı davranış bugün üç ayrı görüş altında toplanmıştır. a) Bu davranış, ebeveynlerin kendi hissettikleri gibi hareket etmesini onların tabii hakkı olarak kabul eder. Babalık hissi çocuklar ile olan münasebetlerde teminat altına alınmaktadır. b) Çocukluk toplum hayatında geleceğe bir hazırlık olarak kabul edilir. Bu açıdan bakılınca çocuk gelecekteki insanın meydana gel-

mesinde kullanılan bir ham maddedir. Böyle bir davranışın sonuçları meşru bir kıstasa hizmet edecektir. c) Çocuk şu anda mevcut olan canlı bir yaratık olarak kabul edilmektedir; doğumundan gençliğe kadar geçen süre insan hayatının bir parçası olarak önemlidir. Fakat «gelecekteki» hayata bir hazırlık olarak kabul edilemez. Tarihin muhtelif devirlerinde bu davranışlardan bir veya diğerinin hakim kılındığına rastlanır. Eğitimciler tarafından yapılan cismanî cezaları doğrulayan teoriler ebeveynlerin tabii haklarına dayanmaktadır. Bu doğrulamaların ikinci görüşü petagojik zaruretlerde aranmıştır. (karşılaştırınız Noatstand) Üçüncü görünüşte, çocuğun vücut bütünlüğü bütün insanlar gibi himaye görecektir. Bugün sadece bu ç halin varlığından söz etmek yanlıştır. Ispartalıların «gelecekliliği» çok geride kalmış bir geçmişe aittir. Bugün insan olarak çocukların haklarına her zaman olduğundan daha fazla önem verilmekte, böyle bir davranış insanın çocuk sahibi olma ihtiyacının ne de çocuğu bağımsız bir hayata hazırlamayı unutmayan hümanist bir ideale cevap vermektedir. İhtilâflı durumlarda çocuğa karşı bu üç bağlantıyı bir araya getirmek güçleşmekte dolayısıyla hukukun görevi nazikleşmektedir. İşaret edelim ki, bugün meri olan hukuk sistemleri özellikle medenî hukuk çocuk üzerine ağırlığını koymaktadır.

5) Kadının sosyal durumundaki değişiklik de ceza hukukunun gelişmesini ciddî şekilde etkilemiştir. Kadınların çalışmaya başlaması ve bugünün toplumu tarafından aşağı yukarı şeklen tanınmış haklar ceza hukukunu iki yönden etkilemiştir. Önce Kanunların hakların eşitliğini kabul etmeyen hükümleri yürürlükten kalkmıştır. Buna en canlı örnek karı ve kocaya aynı kanunsuz fiilleri için farklı şekilde muamele yapan zina suçunu düzenleyen hükümlerdir. Bu eşitsizlikten kurtulmak için ya kocanın zinası suçunun cezalandırılmasını genişletmek, ya da ceza hukukunun birçok teorikisi tarafından çeşitli sebepler altında ileri sürülen zinanın cezalandırılmasını tamamen kaldırmak gerekir. Kadın haklarının eşitliği postülasının, gebeliği önleyici metodlara ve çocuk düşürmeye etkisi olmadığı söylenemez. Eskiden hukuk açısından ayırımlar için kullanılan «namuslu kadın», «iyi hal», «bakirelik»¹² gibi tabirler cinsî suçları düzenleyen maddeler arasında artık görülmemektedir. İkinci olarak erkeğe nazaran ekonomik bakımdan daha zayıf olan kadının zararlarını önlemek üzere vazedilmiş ceza hukuk hükümleri önem kazanmaktadır. Arızî sebepler dışında (meselâ harp süresince karı kocanın ayrı kalması, veya bazı memleketlere mahsus olmak üzere sanayileşme ve

12) Arjantinde olduğu gibi, 483.

ya şehirleşmenin sonucu olarak karı kocanın ayrılması) iase mükellefiyetinin ihlâli suçlarının artan önemi teknik medeniyetin bu çağında erkeğin haklarına sahip olan kadının durumunu pek iyi şekilde açıklamaktadır. Ancak kadın bu hakkından gereği kadar istifade edememektedir.

6) Evlilik, doğum, boşanma gibi hukukî tasarrufların lâikleşmesi, ceza hukukunun evriminde ihmal edilmemesi gereken unsurlardır. Bazı sebepler dolayısıyla aile hayatında dinin önemini kaybettiği konusunda daha ileri gitmeyeceğim. Yalnız işaret edelim ki, azizler tarafından yerine getirilen bir evliliğe nazaran, lâik memur huzurunda imzalanan evlilik akti ile evliliğin geçerlilik kazanması, boşanmanın da aynı şekilde lâik bir mahkeme tarafından hüküm altına alınınca yürürlüğe girmesi çifte evlilik suçunu ceza hukuku içinde sahtekârlık suçu haline getirmiştir. Bazı kanunlarda gözükken zaman aşımı bakımından bigami ve sahtekârlık suçları arasındaki farkın da zamanla kaybolacağı anlaşılmaktadır. Lâik görüşe göre, hukukî bir boşanma sebebi olarak kabul edilen zina fiilinin ceza hukuku tarafından cezalandırılması kabul edilmemektedir.

7) Demografik siyaset tutucu kuvvetlerin yardımı ve dinin etkisi çocuk düşürmeyi cezalandıran görüşü düzenleyen unsurlardır. Ancak kanunî çocuk aldırma, meselenin ahlâk yönü ferde bırakılarak veya ananın karnından ceninin çıkartılmasının bir adam öldürme olmadığı fikri telkin edilerek bu fiillerin cezalandırılmaması fikri yavaş yavaş gelişmektedir. Çocuk yapmayı önleyici maddelerin yapımı ve kullanılması hiç bir kanun koyucunun önleyemeyeceği olaylardır. Bunlara karşı ahlâkî bakımdan yapılan bütün karşı koymalar gün geçtikçe zayıflamaktadır.

8) Şayet hümanizm, insanın dünyevî gelişmesi ,sosyal hayatın bütün müesseselerinin bağlı olduğu en yüksek bir değer olarak insan hürriyet ve saadeti olarak anlaşılıyorsa, ceza hukukunun bu değişmesi yavaş yavaş ceza hukukunun insanîleşmesine doğru gitmektedir. Bu genel yönelimin ışığı altında insan kendi şahsiyetini ortaya koyması bakımından gittikçe daha hür olmakta ve ceza hukuk da onu daha az suçlu olarak kabil etmektedir. Kadın ve erkek, küçük ve büyük, aynı himayeden istifade edebilmektedir. İdeal hümanizmde aile ne ekonomik fonksiyon, ne de üretici fonksiyonuna dayanmayan ve fakat sıcak ikliminde sevgi hislerini tatmin, günlük hayatın zorluklarında yardım, en samimi sahalarda kendi şahsiyetinin açıldığı bir yer olarak kabul edilmektedir; ve bu ailede çocuk sahibi olmak isteği de yer almaktadır.

9) Ailenin ceza hukukunun himaye ettiği bir konu olduğunu bilerek bu bahiste bundan evvel söz konusu olan olay nasıl izah edilecektir. Bu olay aile içinde genel bir gelişme çizgisine sahiptir. Ne başkalarının haklarına karşı ne de umumî adaba karşı bir suç teşkil etmeyen bazı fiiller aileye verilen sosyal değer sonucu olarak suç şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu değer üzerinde devletin hukukî düzenlemeleri toplanmaktadır. Bu değer ailenin ekonomik bağlarında daha fazla önem kazanmıştır. Ceza hukukunun aile sorunlarına el atması bu müdahalenin yalnız sahası bakımından değil fakat ileri götürülmesi halinde tereddütler ortaya çıkarmıştır. Ceza müeyyideleri hiçbir zaman aşkı uyandıracak vasıtalar değildirler. Buna rağmen aileden en çok mevcut olması gereken şey aşktır. Sosyal organizasyonların ve devletin müdahalesinden kurtulmadan ailede iç hareket etme serbestisi olmadan aile sevgi fonksiyonunu yerine getiremez. Meselâ cinsel ilişkilerde veya çocuğun eğitiminde, ya da eşler arasında maddî yardım gibi müşahhas olaylarda bu kendi kendine hareket serbestisi tartışılabilir.

10) Ceza Hukuku nazariyatçıları arasında yukarıda tartışılan konu üzerinde münakaşalar derinleşmektedir. Zira burada ceza hukukunun iki postülası karşılaşmaktadır. Birinciye göre ceza hukuku belli bazı etik değerleri müeyyide vasıtasıyla korumalıdır. Diğerlerine göre ise ceza hukuku insanın davranışları üzerinde bir etki yapması istenen kaidelerden müteşekkildir. Her iki postüla, her ceza müeyyidesinin önemini göstererek ve hukuk tarafından arzulanan davranışların bir etik davranış olduğu söylenerek birleştirilebilir. Fakat aileler arasında geçen çok samimî hadiseler dolayısıyla bu iki postülanın birleştirilmesi müşahhas olaylarda mümkün olmamaktadır. Zina, çocuk düşürme, aile mallarının israfı, ailenin terki ve diğer buna benzer ahlâk bakımından kabul edilmeyen fiiller ceza kanunları tarafından cezalandırılabilir. Fakat elde edilecek sonuç boş olacak veya varılmak istenen gayeye karşı çıkacaktır. Meselâ gizli olarak çocuk düşürmek kadını birçok risklerle karşı karşıya bırakmaktadır. Bütün bu hallerde ceza müeyyidesi aileyi daha iyi hale götüreceğine onu mahvedecektir. Bakım mükellefiyetinin yerine getirilmemesi gibi suçlara verilecek ceza müeyyidelerini red eden görüş dikkati çekmeğe değer mi? Avrupanın iki köşesinden farklı ideolojik prensiplere sahip olan hukukçuların görüşleri ilgi çekici sahalara açılmaktadır. Bu şimdiden ceza hukukunun aileyi korumasının basit ve açık bir şekilde red edildiği anıamına gelmez. Ceza müeyyideleri, iş hukuku, idare ve medenî hukuk kaideleri arasında yine kendi yerlerini muhafaza edecektir.